

Dariusz Urbański

Od: durbanski [webmaster@mkidn.gov.pl]
Wysłano: 14 kwietnia 2012 16:20
Do: Dariusz Urbański
Temat: Konsultacje społeczne projektu dyrektywy o dziełach osieroconych

odp.1: NInA akceptuje zakres podmiotowy i przedmiotowy dyrektywy, również w zakresie utworów nieopublikowanych. Nie wydaje się jednak zasadne na tym etapie rozszerzanie zakresu podmiotowego dyrektywy na wydawców, zgodnie z propozycją PE, gdyż przyjęte w dyrektywie rozwiązania odnoszą się do korzystania z utworów dla celów niekomercyjnych przez instytucje realizujące zadania w interesie publicznym. Korzystanie z utworów osieroconych przez wydawców jest zazwyczaj związane z osiąganiem korzyści majątkowych. Rozszerzenie zakresu dyrektywy na wykorzystanie komercyjne może stanowić następny etap rozwiązywania problemu dzieł osieroconych, jednak powinien być on wprowadzony po „wypróbowaniu” zaproponowanych mechanizmów. Nieuzasadniona wydaje się również rezygnacja ze wskazania daty granicznej w stosunku do utworów i fonogramów znajdujących się w archiwach nadawców publicznych, należy jednak rozważyć wskazanie późniejszej daty (np. ostatecznej daty wdrożenia dyrektywy przez Państwa Członkowskie, kiedy to w prawodawstwach krajowych znajdują się już mechanizmy rozwiązywania problemów dzieł osieroconych). Do rozważenia wydaje się natomiast postulat rezygnacji ze wskazania źródeł finansowania utworów czy fonogramów znajdujących się w archiwach nadawców publicznych, gdyż na skutek różnych okoliczności mogą się w nich znajdować cenne zbiory o niepublicznym, lub co zapewne częste w przypadku utworów osieroconych, nieznanym źródle finansowania.

odp.2: NInA zgadza się z określonymi w projekcie Rady kryteriami starannych poszukiwań, w tym z listą źródeł. Lista ta może zostać uzupełniona zgodnie z propozycjami PE, jednak pozostanie ona jedynie listą przykładową, a doprecyzowanie takich list na poziomach krajowych (zapewne również w formie niewyczerpujących zbiorów) będzie zrealizowane w procesie implementacji przy uwzględnieniu specyfiki poszczególnych państw członkowskich (np. w zakresie istnienia instytucji egzemplarza obowiązkowego).

odp.3: Narodowy Instytut Audiowizualny w ramach prac nad projektem założeń do ustawy o narodowym zasobie audiowizualnym zaproponował spójne rozwiązanie tejże kwestii w zakresie twórczości audiowizualnej.

Przygotowana koncepcja przewidywała przejęcie przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego roli gwaranta poszanowania praw potencjalnych uprawnionych i ewentualnych użytkowników. Precyzując, Minister zobowiązany byłby do prowadzenia jawnego i otwartego rejestru utworów audialnych lub audiowizualnych, co do których nie jest znana osoba uprawniona do wynagrodzenia z tytułu korzystania z utworu audialnego lub audiowizualnego lub nie jest znane miejsce pobytu osoby uprawnionej z tego tytułu. Rejestr zawierałby szczegółowe informacje o utworze, a także o podmiotach zamierzających podjąć eksploatację, lub eksploatujących audialne lub audiowizualne utwory osierocone.

Podmiot, który nosiłby się z zamiarem rozpoczęcia eksploatacji audialnego lub audiowizualnego utworu osieroconego obowiązany byłby do podjęcia z należytą starannością uprzedzających działań informujących oraz mających na celu identyfikację uprawnionego - niezwłocznego pisemnego zawiadomienia Ministra o fakcie rozpoczęcia poszukiwania uprawnionego do utworu, na podstawie, którego Minister dokonywałby stosownej adnotacji w rejestrze oraz jednoczesnego zamieszczenia, w odstępie jednego miesiąca trzech, charakteryzujących zgodnie z posiadaną wiedzą utwór, jednobrzmiących, ogłoszeń prasowych w dwóch dziennikach ogólnopolskich dotyczących poszukiwania osób uprawnionych.

W sytuacji niezidentyfikowania uprawnionych po upływie okresu 3 miesięcy od dnia formalnego zawiadomienia Ministra o zamiarze eksploatacji wskazanego utworu oraz po przeprowadzeniu procedury mającej na celu identyfikację uprawnionego, podmiot taki, na podstawie zawartej z Ministrem niewyłącznej umowy licencyjnej oraz po uiszczeniu we wskazanej w umowie wysokości opłaty mógłby rozpocząć korzystanie z utworu. Podstawą do określenia w umowie wysokości opłaty licencyjnej byłby cennik ogłaszany przez Ministra. Opłaty uiszczane byłyby na wyodrębniony dla każdego utworu i

nieoprocentowany rachunek Ministra.

W sytuacji ujawnienia w trakcie eksploatacji utworu, realizowanej w ramach powyżej sformułowanej procedury, uprawnionych z tytułu korzystania z przysługujących im praw majątkowych osoby takie miałyby obowiązek złożenia Ministrowi oświadczeń o przysługiwaniu im stosownych praw wraz z właściwymi dokumentami potwierdzającymi prawdziwość oświadczenia. W przypadku potwierdzenia właściwych uprawnień Minister wykreślałby dany utwór z rejestru oraz wypłacałby wszystkim uprawnionym wynagrodzenie do wysokości wniesionych opłat licencyjnych.

Podmiot, który rozpoczął eksploatację utworu osieroconego z zachowaniem powyższych warunków nie ponosiłby odpowiedzialności cywilnej oraz odpowiedzialności karnej, w razie „ujawnienia” się właścicieli praw i skierowania przez nich do takiego podmiotu roszczeń.

Ewentualne spory o przysługiwanie uprawnień z tytułu praw autorskich, rozstrzygałby sąd właściwy dla m. st. Warszawy.

Przedawnienie roszczeń z tytułu wynagrodzenia następowaloby na zasadach ogólnych.

Nic nie stoi na przeszkodzie aby, mając na uwadze prawdopodobne przyjęcie dyrektywy o dziełach osieroconych, mechanizm powyższy mógł zostać rozciągnięty na wszystkie kategorie dzieł określonych w dyrektywie.

NInA popiera utworzenie wspólnej unijnej bazy danych utworów osieroconych, w szczególności z uwagi na fakt, że utwory audiowizualne niejednokrotnie stanowią koprodukcję międzynarodową czy z uwagi na częste wykorzystywanie w utworach audiowizualnych zagranicznych utworów muzycznych.

odp.4: Wprowadzenie nowego wyjątku do katalogu wyjątków i ograniczeń od autorskich praw wyłącznych, którego celem miałyby być usprawnienie digitalizacji oraz udostępniania dziedzictwa kulturowego przez instytucje powołane do tego celu wydaje się być właściwym mechanizmem. Pojawienie się wśród digitalizowanych materiałów utworu osieroconego, a zwłaszcza, co jest częstym przypadkiem w odniesieniu do utworów audialnych i audiowizualnych, których współtwórców może być wielu, „częściowo” osieroconego, może w istotny sposób hamować proces digitalizacji. Wymagane jest więc wprowadzenie mechanizmu, który działałby w takiej sytuacji w pewien sposób automatycznie (oczywiście po przeprowadzeniu przez zainteresowaną instytucję udokumentowanych starannych poszukiwań), a na takie działanie pozwala właśnie wprowadzenie ustawowego wyjątku.

Charakter wynagrodzenia/rekompensaty dla twórców i innych uprawnionych został opisany w odpowiedzi na pytanie nr 3.

odp.5: Dzięki procesowi digitalizacji w znaczący sposób poszerzają się zbiory instytucji kulturalnych, które mogłyby zostać udostępnione szerokiemu gronu odbiorców bez konieczności udawania się do siedziby takiej instytucji – za pośrednictwem sieci Internet. Zakładając, że instytucje te chciałyby udostępniać duże ilości materiałów jednocześnie i mając na uwadze specyfikę środowiska internetowego, gdzie wszystkie procesy odbywają się szybko, a użytkownik musi mieć dostęp do legalnych zasobów, natychmiast, gdy ich potrzebuje, w przeciwnym razie może zwrócić się do nieuprawnionych źródeł, tradycyjne mechanizmy pozyskiwania praw zarówno do celu digitalizacji, jak i udostępniania, znacznie spowalniają te procesy. Jednym z proponowanych w tej sytuacji rozwiązań, które również w opinii NInA wydaje się rozwiązaniem zasadnym i pomocnym, jest wprowadzenie możliwości zawierania z organizacjami zbiorowego zarządzania tzw. rozszerzonych zbiorowych licencji, obejmujących cały repertuar danej organizacji. Ten system wymaga oczywiście określenia szczegółowych zasad jego funkcjonowania (przykładowo możliwości „wyjścia” – „opt-out” uprawnionych z porozumienia, skali stosowania tych porozumień – zakresu czasowego i terytorialnego), jednak doświadczenia niektórych krajów europejskich w stosowaniu tego typu porozumień, jak również podejmowane inicjatywy ogólnoeuropejskie („Porozumienia dotyczące podstawowych zasad digitalizacji i publicznego udostępniania dzieł niedostępnych w handlu”) dają podstawę do przyjęcia podobnych rozwiązań na gruncie prawa polskiego.

Innym rozwiązaniem, zasadnym z punktu widzenia inicjatyw w zakresie masowej digitalizacji i udostępniania online, wydaje się przeprowadzenie analizy istniejącego w polskiej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych katalogu wyjątków i ograniczeń od praw wyłącznych (Odział 3 ustawy – Dozwolony użytek chronionych utworów) pod kątem ich zgodności z rzeczywistością „cyfrową”.

Przykładowo art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. kreujący wyjątek dla archiwów, bibliotek i szkół umożliwia tym instytucjom udostępnianie swoich zbiorów dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek. W takie terminale działające w obiegu zamkniętym umożliwiają dostęp do zbiorów ograniczonej liczbie odbiorców i mogły by skutecznie zostać zastąpione poprzez umożliwienie dostępu do zbiorów za pośrednictwem sieci Internet w obiegu zamkniętym – jedynie dla wybranych grup użytkowników (korzystających ze zbiorów dla celów badawczych i poznawczych – uczniów, studentów, naukowców itp.) weryfikowanych każdorazowo systemem rejestracji oraz na podstawie unikatowych haseł i loginów. Taki system znacząco rozszerzyłby liczbę potencjalnych odbiorców, a jednocześnie nadal pozostawałby systemem zamkniętym, tworzonym dla celów publicznych i nienaruszającym granic dozwolonego użytku. Wskazane mechanizmy mogą, ale nie muszą być powiązane z systemem „starannych poszukiwań”, odnoszącym się do utworów osieroconych, który również powinien zostać uregulowany w prawie polskim.

odp.6: Skala „Porozumienia dotyczącego podstawowych zasad digitalizacji i publicznego udostępniania dzieł niedostępnych w handlu, zgodnie z ust.1 preambuły do Porozumienia, ograniczona jest do książek i magazynów (gazet). Tak więc z uwagi na fakt, że przedmiotem działalności NInA jest digitalizacja, archiwizacja i udostępnianie głównie utworów audiowizualnych i audialnych, Porozumienie nie obejmuje zakresu działalności NInA. Jednakże zawarte w Porozumieniu zasady zawierania zbiorowych licencji na udostępnianie utworów niedostępnych w handlu mogą stanowić cenną wskazówkę dla podobnych działań podejmowanych w innych sektorach.

Nazwa podmiotu/ instytucji/organizacji zgłaszającej uwagi: Narodowy Instytut Audiowizualny

Osoba odpowiedzialna do kontaktu: Anna Misiewicz

Nr telefonu: 22 3804984

E-mail: anna.misiewicz@nina.gov.pl